

I. LASTNIŠKA STRUKTURA IN DOLOČBE DRUŽBENE POGODBE GEN-I

1. Lastniška razmerja

Na podlagi notarsko potrjene družbene pogodbe GEN-I, d.o.o. (Opr. št. SV-236/2026, notarka Barbara Andrič Velkovrh, 25. 2. 2026), javno dostopnih podatkov SDH in podatkov iz poslovnega registra izhaja naslednja lastniška struktura:

Družba	Lastnik	Delež	Vir
GEN energija, d.o.o.	Republika Slovenija	100 %	Poslovni register, SDH
GEN-I, d.o.o.	GEN energija	50 %	DP GEN-I, čl. 8
GEN-I, d.o.o.	GEN-EL, d.o.o.	50 %	DP GEN-I, čl. 8
GEN-EL, d.o.o.	GEN energija	50 %	Poravnava z Elektrom Lj., junij 2023
GEN-EL, d.o.o.	GEN-I	50 %	DP GEN-I, čl. 1; javni podatki

Iz zgornjih podatkov je razvidna krožna (cirkularna) kapitalska udeležba: GEN-I drži 50 % GEN-EL, GEN-EL pa drži 50 % GEN-I. GEN energija (država) je neposredni 50-odstotni družbenik GEN-I in hkrati 50-odstotni družbenik GEN-EL.

2. Ključne določbe družbene pogodbe GEN-I

Člen 1 (Ugotovitvena določba): Izrecno navaja, da GEN-EL upravljanje naložbe v GEN-I zagotavlja »brez možnosti obvladovanja družbe s strani posameznega družbenika, in sicer neodvisno od višine poslovnih deležev«. Ta določba ustvarja paritetni režim, ki onemogoča enostransko obvladovanje.

Člen 8 (Osnovni vložki): GEN energija ima več vložkov v skupni višini 50 % OK (9.938.805 EUR), GEN-EL prav tako več vložkov v skupni višini 50 % OK (9.938.805 EUR). Družbenika imata formalno enake kapitalske deleže.

Člen 20 (Razporejanje dobička): Dobiček se deli: 50 % GEN-EL, 50 % GEN energija.

Členi 22–34 (Organi družbe): Paritetna struktura: vsak družbenik imenuje 2 člana nadzornega sveta (od 6 članov; 2 sta predstavnika delavcev). Poslovodstvo: 3–5 članov. Skupščina odloča s soglasjem družbenikov.

Bistvena ugotovitev: Celotna družbena pogodba je zasnovana na predpostavki, da GEN-I upravljata dva enakovredna družbenika brez možnosti enostranskega obvladovanja. Kot bomo pokazali v nadaljevanju, je ta predpostavka v nasprotju s kogentno zakonsko normo.

II. RAZLAGA, APLIKACIJA IN PRAVNE POSLEDICE RELEVANTNIH DOLOČB ZGD-1

3. Besedilo in namen določbe

V povezavi s konkretno lastniško situacijo je posebej pomemben 554. člen ZGD-1.

554. člen ZGD-1 (Peto poglavje IV. dela: Vzajemno povezane družbe) v celoti določa:

»(1) Vzajemno povezani družbi, ki nista v razmerju odvisnosti, lahko, ko sta obveščeni o medsebojni udeležbi ali izvesta za obstoj medsebojne udeležbe, uresničujeta svoje pravice iz deležev v drugi družbi za največ četrtno vseh deležev druge družbe. To ne velja za pravico do nakupa novih delnic pri povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe.

»(2) Za določitev, ali so pogoji iz prejšnjega odstavka izpolnjeni, se uporabljata drugi in četrti odstavek 528. člena.«

Namen določbe je preprečevanje osamosvojitve poslovodstev (nem. *Verselbständigung der Verwaltungen*): pri krožni udeležbi obstaja nevarnost, da poslovodstvi obeh družb medsebojno utrjujeta svojo pozicijo, s čimer se izmikajo nadzoru zunanjih družbenikov. Omejitev glasovalnih pravic na 25 % ohranja učinkovit nadzor zunanjih lastnikov.

4. Kogentna narava 554. člena

Za pravilno aplikacijo je treba najprej ugotoviti, ali je določba kogentne (prisilne) ali dispozitivne (naravne) narave – torej ali jo družbenika lahko izključita z družbeno pogodbo.

554. člen je kogentne narave. Za to govorijo naslednji argumenti:

1. Sistematična umestitev: IV. del ZGD-1 (Povezane družbe) je v doktrini obravnavan kot pretožno kogentni korpus norm. Kocbek v Velikem komentarju ZGD-1 (2014) izrecno navaja kogentnost delniškega prava; določbe IV. dela pa veljajo za vse kapitalne družbe, vključno z d.o.o.
2. Zaščitni ratio legis: Določba ne ščiti le interesa pogodbenih strank, temveč tudi javni interes (pri državnem premoženju), interese upnikov in delavcev. Norme s takšnim zaščitnim namenom so praviloma kogentne.
3. Nemški vzor: 554. člen je prevzet iz § 328 AktG. V nemški doktrini je § 328 nedvomno kogenten (MünchKomm AktG, § 328 Rn. 1; Emmerich/Habersack, Aktien- und GmbH-Konzernrecht, § 328 Rn. 3).
4. Odsotnost dispozitivne klavzule: Kadar ZGD-1 dovoljuje odstopanje, to izrecno navede (»razen če družbena pogodba določa drugače«). 554. člen takšne klavzule ne vsebuje. Argumentum e silentio govori v prid kogentnosti.
5. Širši doseg slovenskega 554. člena: Za razliko od § 328 AktG, ki se neposredno nanaša le na AG/KGaA, 554. člen ZGD-1 govori splošno o »vzajemno povezanih družbah«, 531(1) pa izrecno navaja »kapitalne družbe« – kar nedvomno vključuje d.o.o. Nemška doktrinarna razprava o neaplikativnosti § 328 na čiste GmbH-primere v slovenskem pravu ni relevantna.

5. Aplikacija na GEN-I / GEN-EL: izpolnjenost pogojev

Prvi pogoj – vzajemna kapitalna udeležba (531. člen): Izpolnjen. GEN-I drži 50 % GEN-EL, GEN-EL drži 50 % GEN-I. Oba deleža presegata prag 25 %.

Drugi pogoj – odsotnost razmerja odvisnosti (529. člen): Izpolnjen. GEN-I in GEN-EL drug drugega ne obvladujeta: nobeden nima večinskega deleža (50 % ≠ večina po 528(1)), družbena pogodba izrecno preprečuje enostransko obvladovanje, pariteta organov (NS, skupščina) ne omogoča prevladujočega vpliva ene strani.

Zaključek: 554. člen ZGD-1 je na razmerje GEN-I / GEN-EL aplikativen.

6. Pravne posledice aplikacije: omejitev glasovalnih pravic in učinek na glasovalno večino

6.1 Neposredna posledica: zamrznitev glasovalnih pravic

GEN-EL iz svojega 50-odstotnega deleža v GEN-I lahko uresničuje pravice (vključno z glasovalno pravico) za največ 25 % vseh deležev GEN-I. Preostalih 25 % glasovalnih pravic kogentno miruje – po analogiji z lastnimi deleži (506(4) ZGD-1), iz katerih družba ne more uresničevati pravic.

6.2 Učinek na imenovalac glasovalne večine

To je ključno dogmatično vprašanje. Po 510(2) ZGD-1 d.o.o. odloča z »večino oddanih glasov«. Glasovi, ki jih družbenik ne more oddati (ker mu zakon to prepoveduje), ne vstopajo niti v števec niti v imenovalac pri izračunu večine. To je analogno ureditvi lastnih deležev: kadar družba drži lastne deleže, se ti odštejejo od celote glasov.

Razpoložljiva celota glasov na skupščini GEN-I zato znaša 75 % (ne 100 %). Preostalih 25 % kogentno miruje in se ne šteje v celoto.

6.3 Korigiran izračun glasovalne moči

Glasovalec	Kap. delež	Glasovalna pr.	Delež razpol. gl.	Status
GEN energija	50 %	50 %	66,67 %	Neomejena
GEN-EL (dejanska)	50 %	25 %	33,33 %	Omejena
GEN-EL (zamrznj.)	(25 %)	0 % – miruje	—	Kogentno
Razpoložljivo	100 %	75 %	100 %	

GEN energija ima trajno strukturno dvotretjinsko večino razpoložljivih glasov (50 od 75 = 66,67 %). To ni situacijska večina, temveč večina, ki izhaja neposredno iz kogentnega učinka zakona.

III. ZAKONSKO IN DEJANSKO OBVLADOVANJE GEN-I

7. Kdo bi moral obvladovati GEN-I po veljavnem pravu

Na podlagi analize iz poglavja II izhaja naslednji zaključek:

GEN energija, d.o.o. (in posredno Republika Slovenija) bi morala obvladovati GEN-I. GEN energija ima po zakonu (554. člen v zvezi s 510(2) ZGD-1) trajno strukturno dvotretjinsko večino razpoložljivih glasov na skupščini GEN-I. To izpolnjuje kriterij obvladovanja po 529(1) ZGD-1. GEN-I je zato odvisna družba GEN energije.

To pomeni, da bi morala GEN energija:

- uresničevati pravico do imenovanja in odpoklica posloводства GEN-I z navadno večino oddanih glasov,
- izvajati učinkovit nadzor nad poslovanjem GEN-I prek nadzornega sveta,
- zagotavljati skladnost poslovanja GEN-I z interesi države kot končnega lastnika,
- izpolnjevati obveznosti, ki izhajajo iz režima odvisnih družb (541.–548. člen ZGD-1), vključno z omejitvami pri škodljivem vplivanju (545. člen) in obveznostjo poročanja o odnosih s povezanimi družbami (546. člen).

8. Kdo dejansko obvladuje GEN-I

Iz družbene pogodbe GEN-I in javno dostopnih informacij (vključno z LP GEN energije za 2024) izhaja, da GEN-I v praksi nihce ne obvladuje oziroma da GEN-I de facto obvladuje lastno posloводство:

- Družbena pogodba izrecno onemogoča obvladovanje (čl. 1: »brez možnosti obvladovanja s strani posameznega družbenika«).
- GEN energija je v LP 2024 (str. 211) sama ugotovila, da GEN-I »skladno z MSRP 10 ne obvladuje več« in ga prerazvrstila iz »odvisne družbe« v »družbo skupnega podviga«.
- Posloводство GEN-I prek 50-odstotnega deleža GEN-I v GEN-EL posredno vpliva na glasovanje GEN-EL na svoji lastni skupščini, s čimer se ustvarja položaj samoupravnega podjetja (Verselbständigung der Verwaltungen).

9. Ničnost protipravnih določb družbene pogodbe

Določbe družbene pogodbe GEN-I, ki omogočajo GEN-EL uresničevanje glasovalnih pravic za več kot 25 % vseh deležev in ki vzpostavljajo paritetno upravljanje v nasprotju z zakonsko omejitvijo iz 554. člena, so nične v delu, ki presega kogentno zakonsko omejitev (86. člen Obligacijskega zakonika v zvezi s 3. členom OZ: pravni posel, ki nasprotuje prisilnim predpisom, je ničen, če namen kršenega pravila ne kaže na kakšno drugo sankcijo).

Konkretno so nične naslednje določbe oziroma pogodbeni ureditev:

- Člen 1 v delu, ki ugotavlja upravljanje »brez možnosti obvladovanja s strani posameznega družbenika« – ta ugotovitvena določba je v nasprotju z zakonsko resničnostjo, ki jo vzpostavlja 554. člen.
- Vsakršna določba, ki GEN-EL omogoča glasovanje z več kot 25 % deležev na skupščini GEN-I.
- Določbe o paritetnem sestavljanju NS (čl. 29), v kolikor predpostavljajo enakovreden položaj GEN-EL in GEN energije v situaciji, ko zakon GEN-EL omejuje na 25 % glasov.

Paradoks: GEN-EL je bila ustanovljena z namenom onemogočiti državno obvladovanje GEN-I. Toda ravno 554. člen – kot kogentna zakonska norma – razbije to paritetnost v korist GEN energije. Zakon sam popravlja strukturo, ki bi sicer državi odvzela nadzor.

9. Omejitve presoje in priporočila

Vse navedene pravne kvalifikacije (odškodninska in kazenskopravna) so podane kot pravno-teoretična presoja tveganj, ne kot končna ugotovitev odgovornosti. Za končno presojo bi bilo treba:

1. pridobiti popolno dokumentacijo o ustanovitvi GEN-EL (2016), vse verzije družbene pogodbe GEN-I (2016, 2021, 2024, 2026), zapisnike skupscin in NS ter interno korespondenco,
2. mnenje specializiranega pravnega eksperta v zvezi s povezanimi družbami in koncernskim pravom.